

УДК 330.341.1:338.2:338.45:330.45  
DOI: 10.31732/2663-2209-2024-73-181-187

## КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО, ІННОВАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

**Сергій Рожок<sup>1</sup>**

<sup>1</sup>Аспірант кафедри управлінських технологій, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна, e-mail: Rozhok.SV@krok.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2882-2658>

## CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF INVESTMENT, INNOVATIVE SUPPORT OF ENTERPRISES IN THE FIELD OF INFORMATION TECHNOLOGY

**Serhii Rozhok<sup>1</sup>**

<sup>1</sup>Postgraduate student of the Management Technologies Department, «KROK» University, Kyiv, Ukraine, e-mail: Rozhok.SV@krok.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2882-2658>

**Анотація.** У статті досліджено питання концептуальних засад інвестиційного, інноваційного забезпечення підприємств сфери інформаційних технологій. Актуальність теми проведеного дослідження обумовлена тим, що в умовах сучасної економіки відбувається швидка зміна технологій які є результатами інноваційної діяльності. Саме інновації та їх інвестиційне забезпечення виступають основою конкурентоспроможності підприємств та забезпечують їх прибуткове функціонування і розвиток, що є особливо актуальним, важливим для високотехнологічних підприємств сфери інформаційних технологій. Метою статті є дослідження концептуальних засад інвестиційного, інноваційного забезпечення підприємств сфери інформаційних технологій. Методологічною основою дослідження стали методи аналізу та синтезу, спостереження, порівняння; системний, ресурсний, історичний, комплексний, логічно-діалектичний методологічні підходи. Отримані наукові результати полягають у систематизації та представленні концепцій та наукових підходів до розуміння інвестиційного, інноваційного забезпечення підприємств сфери інформаційних технологій. Обґрунтовано та представлено комплекс наукових підходів до розуміння інвестицій, інвестиційного забезпечення інновацій, а саме: витратний, ринковий, ресурсний та інноваційний підходи. З позицій витратного підходу інвестиції розглядаються як витрати на формування основних фондів, їх придбання, розбудову, техніко-технологічну модернізацію, переозброєння. Ознаками-характеристиками ринкового підходу до розуміння інвестицій є бачення науковцями економічної доцільності, інвестування з позицій отримання доходу; розуміння взаємозв'язку, набуття капітальних цінностей та витрат з цим пов'язаних; необхідності дослідження інвестицій та їх ефективності не як статичного, а як динамічного процесу; розширення переліку об'єктів інвестування. Представлено інноваційний підхід до інвестицій який визначає необхідність впровадження інновацій як матеріально-інтелектуальної основи і сутності змін які потребують підприємства і які є потенційно необхідними ринку. Перспективи подальших досліджень полягають у доцільності проведення відповідного аналізу представлених наукових підходів до розуміння та сутності інвестицій в контексті розгляду еволюції змін виробничих систем та дослідження інноваційних процесів, які виступають рушійною силою, завдяки якій актуалізується питання необхідності оновлення, розбудови техніко-технологічних баз, їх ресурсного, матеріально-технічного забезпечення на новому техніко-технологічному рівні, що є особливо актуальним для високотехнологічних підприємств сфери інформаційних технологій.

**Ключові слова:** управління, інвестиції, інновації, інвестиційне забезпечення, інноваційне забезпечення, підприємства сфери інформаційних технологій.

**Формул: 0, рис.: 1, табл.: 0, бібл.: 18**

**Abstract.** The article examines the issues of conceptual foundations of investment, innovative provision of enterprises in the sphere of information technology. The relevance of the topic of the study is due to the fact that in the conditions of the modern economy there is a rapid change in technologies that are the results of innovation activity. It is innovations and their investment support that are the basis of the competitiveness of enterprises and ensure their profitable functioning and development, which is especially important for high-tech enterprises in the field of information technology. The aim of the article is to study the conceptual foundations of investment, innovative provision of enterprises in the sphere of information technology. The methodological basis of the study was the methods of analysis and synthesis, observation, comparison; systemic, resource, historical, complex, logical-dialectical methodological approaches. The obtained scientific results consist in the systematization and presentation of concepts and scientific approaches to understanding the investment, innovative support of enterprises in the field of information technology. A complex of scientific approaches to understanding investments, investment support of innovations, namely: cost, market, resource and innovation approaches, is substantiated and presented. From the standpoint of the cost approach, investments are

*considered as costs for the formation of fixed assets, their acquisition, development, technical and technological modernization. The characteristics of the market approach to understanding investment are the scientists' vision of the economic feasibility of investment from the standpoint of generating income; understanding the relationship, acquisition of capital assets and the costs associated with it; the need to study investments and their effectiveness not as a static, but as a dynamic process; expansion of the list of investment objects. An innovative approach to investment is presented, which determines the need for the introduction of innovations as a material intellectual basis, changes that need to be implemented and are potentially necessary for the market. Prospects for further research lie in the expediency of conducting an appropriate analysis of the presented scientific approaches to understanding and the essence of investments in the context of considering the evolution of changes in production systems and studying innovative processes, which act as a driving force, due to which the issue of the need for updating, development of technical and technological bases, their resource, material and technical support at a new technical and technological level, which is especially relevant for high-tech enterprises in the field of information technology.*

**Keywords:** management, investments, innovations, investment support, innovation support, enterprises in the field of information technology, Investment and innovation support.

**Formulas:** 0, **fig.:** 1, **tabl.:** 0, **bibl.:** 18

**Постановка проблеми.** Сучасний світ активно динамічно розвивається, впроваджуються нові технології, змінюються суспільні можливості і потреби, зростають економіки і ринки. Всі ці зміни передусім пов'язують із впровадженням нових інформаційних технологій, цифровізацією економічного, суспільного життя, змінами в функціонуванні інфраструктури, соціальної сфери, економічної сфери виробництва продукції, надання послуг.

Проте процеси створення та впровадження нових технологій, їх динаміка, ефективність залежать від двох взаємопов'язаних діяльностей: створення та впровадження самих розробок – інновацій та інвестиційного, фінансового забезпечення інноваційного розвитку.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Дослідження концептуальних засад інвестиційного інноваційного забезпечення підприємств потребує детального розгляду та узагальнення праць, авторських доробків науковців у дослідженнях сутності інноваційної та інвестиційної діяльностей, сутності поняття інновацій і узагальненого розуміння, бачення процесів інвестиційно-інноваційного забезпечення підприємств.

Поняття «інвестиції» як економічна категорія досліджувалося у працях багатьох науковців і має свою тривалу історію пізнання. Мова йде про історично-філософські корені розуміння інвестицій як капіталу, який вкладався підприємцем з метою отримання прибутку (Гуткевич, 2021). Капітал, вкладений у виробництво

передусім спрямовувався на формування основних засобів виробництва, виробничих потужностей, які забезпечували подальші процеси економічного відтворення, виконуючи таким чином головну функцію – придбання основних засобів виробництва та формування фондів матеріально-технічного забезпечення і сировинно-матеріальної бази, на основі виробництва продукції. Разом із еволюціонуванням, з розвитком виробничих процесів змінювалися технології і розуміння того, що для ефективного виробництва, прибутковості капіталу та забезпечення процесів економічного відтворення, вкладення інвестиційних ресурсів, капіталу лише в засоби виробництва та предмети праці недостатньо. Інвестування капіталу потребують технології, ідеї або новації, нова продукція, бренди, маркетинг та просування продукції на ринку, формування, здобуття, створення нематеріальних активів (Микитюк, 2009). При цьому, для різних підприємств ключем до успіху та ефективного розвитку є різне спрямування капіталу (Lundvall, 2007). Для одних підприємств важливою складовою розвитку є оновлення, модернізація основних засобів підприємства, для інших інвестування в розробку, патентування нової технології чи просування бренду.

Одностайність науковців в баченні, розумінні сутності інвестицій полягає у визначенні їх як головного засобу, який дає можливість для подальшого практичного здійснення інноваційної, виробничої, фінансової комерційної та інших

діяльностей підприємства (Гриньова, & Козирева, 2006). Разом із змінами економічних систем, їх еволюцією відбуваються зміни в процесі економічного відтворення, а зростання обсягів, темпів, концентрації виробництва потребують оновлення, модернізації, технологічних баз, що стає можливим із впровадженням інновацій. Таким чином, зміна технологічних, виробничих, економічних систем дає можливість забезпечувати економічно суспільні потреби на новому техніко-технологічному рівні.

Актуальність проведення досліджень за цим напрямом обумовлена тим, що історично, поняття та процеси інновацій, інноваційного розвитку та інвестицій, інвестиційного забезпечення є взаємозалежними та взаємопов'язаними, адже суспільно-економічний розвиток потребує прогресивних змін, нових продуктів, послуг, для виробництва та надання яких потрібно оновити індустріальні потужності, впровадити нові технології виробництва, проте все це потребує фінансового забезпечення, інвестицій. При цьому сфера інформаційних технологій має свої відмінності і особливості, що в свою чергу актуалізує питання формування та спрямування інноваційно-інвестиційного забезпечення з виявленням нових джерел та форм інвестиційної активності. Таким чином, визначення концептуальних засад інвестиційного, інноваційного забезпечення підприємств сфери інформаційних технологій ще потребує детального дослідження та є актуальним для подальшого наукового вивчення.

**Формулювання цілей статті.** Метою статті є дослідження концептуальних засад інвестиційного, інноваційного забезпечення підприємств сфери інформаційних технологій.

З метою проведення дослідження було застосовано методи наукового пізнання: аналізу та синтезу, спостереження, абстрагування, декомпозиції, порівняння; системний підхід; процесний, комплексний, функціональний та еволюційно-

синергетичний методологічні підходи, а також логічно-діалектичний підхід.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Як економічна категорія у науковій літературі поняття інвестицій трактується як вкладення капіталу з метою його примноження, зростання. Саме поняття інвестиції походить від лат. слова *invest*, що перекладається як вкладати (Музиченко, 2014). Інвестиції, як капітал мають стратегічне значення для інноваційної активності підприємств, без яких створення та впровадження інновацій фізично неможливо (Музиченко, 2014). Як економічна категорія інвестиції є основним ресурсом формування виробничих потужностей; основою зміцнення економічного і ресурсного потенціалу; інтегратором активного розвитку та акселератором змін; інструментом, із застосуванням якого підприємство спроможне досягнути поставлених стратегічних цілей.

За визначенням Л. Борщ (2008) інвестиціями є економічні ресурси, які забезпечують зростання суспільного капіталу як економічного, виробничого так і інвестування в людський капітал. Зазначимо, що це трактування є одним із сучасних розумінь сутності та значення інвестицій як основи зміцнення потенціалу підприємств не лише за матеріально-технічною складовою, але й за кадровою, інтелектуальною, оскільки зміцнення кадрового інтелектуального потенціалу, розвиток людського капіталу на підприємствах стає головним ресурсом якісних динамічних змін, високої ефективності діяльності загалом.

У дослідженні Ю. Мотиченко, О. Махмудова, В. Найдьонова (1999), інвестиції виступають капіталом, який спрямовується в різні об'єкти діяльностей з ціллю отримання прибутку чи інших результатів, і таким чином забезпечується стратегічний розвиток підприємства. Отже, науковцями визначається взаємозв'язок та взаємозалежність таких складових як інвестування, стратегічне планування і реалізація стратегії, прибутковість, ліквідність та розвиток. При цьому, самі

інвестиції з їх обсягами, термінами повернення, умовами є вихідними параметрами які дають можливість для визначення, вибору певних векторів стратегічного розвитку, його подальшого планування і впровадження, а також перспектив та обсягів запланованих перспективних результатів в межах тих наявних інвестиційних ресурсів, які були залучені.

За іншим визнанням інвестиції виступають довгостроковими капіталовкладеннями в формування основних та обігових засобів суб'єктів господарювання (Микитюк, 2014). Відповідно до цього трактування досліджуються довгострокові інвестиції в реальний сектор економіки, з тривалим терміном їх окупності і повернення, яке може охоплювати не лише розбудову виробничої складової, але й формування інших активів. Таким чином, мова йде про реальні інвестиції, спрямовані на формування та зростання основного капіталу.

Інвестиції мають складну структуру та різні напрями їх використання. Так, за дослідженнями Г. Цадо (2011) інвестиції спрямовуються на модернізацію виробництва; оновлення виробничих фондів та зростання виробничих потужностей; розбудову та оновлення інфраструктури; матеріально-технічного забезпечення, формування запасів та резервів на виробництві; залучення, навчання, підвищення кваліфікації працівників; здійснення наукових досліджень, науково-дослідних робіт; розробку нової інноваційної продукції, послуг; підготовку виробництва до випуску нової продукції.

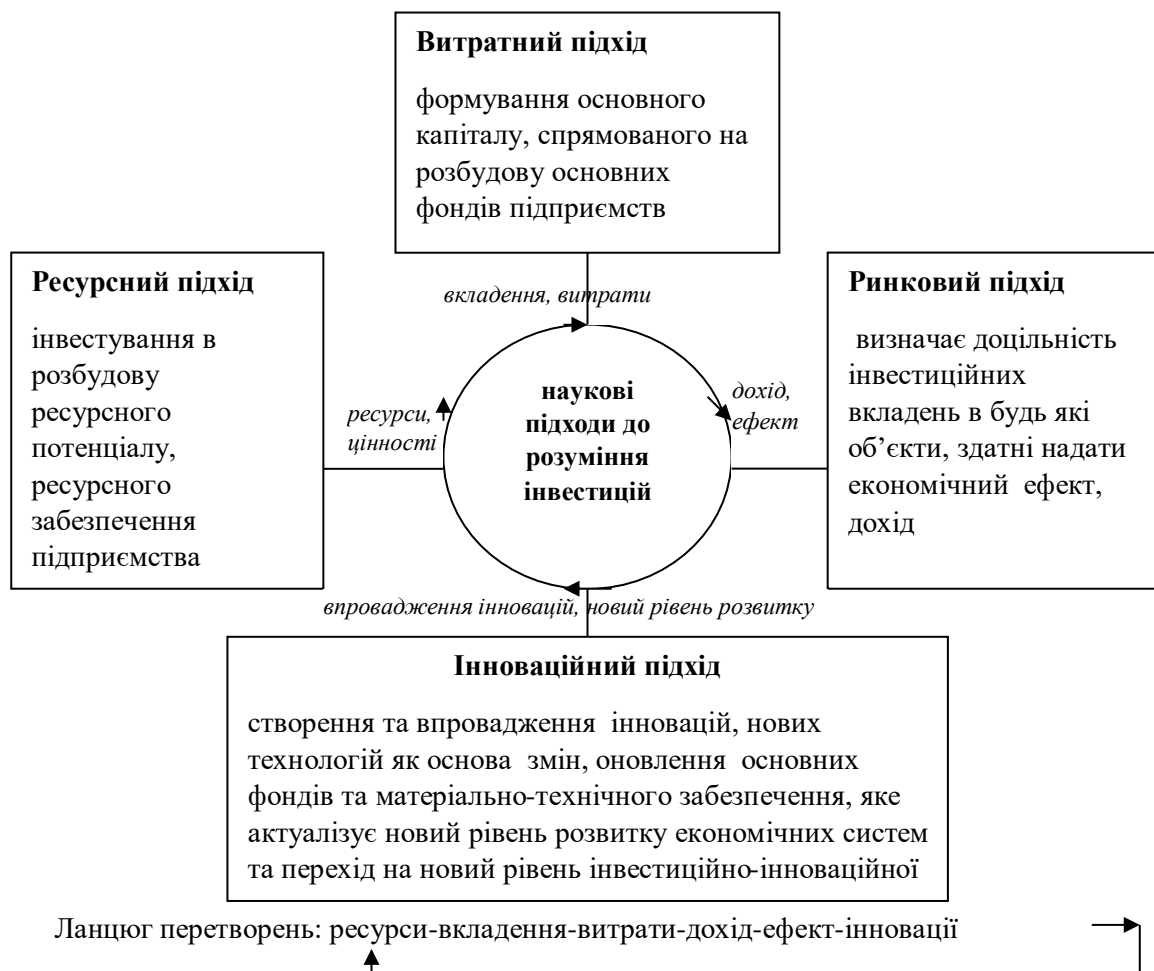
В науці сформовано декілька основних підходів до розуміння інвестицій представлених на рис. 1. У вузькому розумінні інвестиції зажди трактувалися як «капіталовкладення» (Freeman, 1995). Проте інвестиції мають значно ширше спрямування та значення, в тому числі зі зростаючими обсягами інвестування у створення нових технологій, розробку

інновацій, створення чи залучення нематеріальних активів (Cooper, 2003).

Втратний підхід віддзеркалює головну сутність «класичного» розуміння успішності, прибутковості, функціонування бізнесу і в основі яких є створення та формування самих виробничих потужностей, які дають можливість в подальшому відтворювати та примножувати капітал.

Проте з розвитком економічних відносин змінювалася і наукова думка в питаннях сутності та значення інвестицій. З динамікою економічного розвитку, настанням та дією економічних криз стало зрозумілим, що формування основних фондів та накопичення, концентрація виробництва є важливим, проте недостатнім фактом успіху, прибутковості, розвитку бізнесу, тому що крім формування виробничих баз, розвиток економічних процесів потребує залучення додаткового фінансування, в тому числі і в формування економічного та сировинного потенціалу підприємства, розширення можливостей його матеріально-технічного забезпечення та залучення і зростання якості використання необхідних для його розвитку ресурсів, таких як матеріальні, технологічні, інтелектуальні, кадрові, інформаційні ресурси. Таким чином, в науковому середовищі сформувався розуміння ресурсного підходу до сутності та значення інвестицій.

Витратний та ресурсний є провідними підходами до розуміння інвестицій як надання, розміщення капіталу з ціллю його зростання, примноження в тривалій перспективі, які домінують в американській та європейській методології дослідження інвестицій. Проте є й інший підхід до розуміння інвестицій як до механізму збільшення реального капіталу з діяльністю ринку цінних паперів, такі капіталовкладення визначаються як інвестування в ринок цінних паперів. Такий підхід є відмінним від попередніх, оскільки він зосереджує увагу не на отриманні прибутку в довготривалій перспективі, а на зростанні, збільшенні самого капіталу.



**Рис. 1. Наукові підходи до розуміння та сутності інвестиційного забезпечення інновацій**  
Джерело: сформовано автором

Отже, зростає значення зв'язку інвестицій та капіталу, його примноження. Таким чином, відзначаються ознаки та якості третього «ринкового підходу» до визначення сутності категорії інвестицій.

Таким чином, формується інвестиційний процес, у якому ресурси перетворюються у витрати з метою отримання економічного ефекту, доходу.

Проте проведення відповідного аналізу представлених наукових підходів до розуміння та сутності інвестицій в контексті розгляду еволюції змін виробничих систем, продуктивних сил вказує на ознаки та характеристики інноваційних процесів, які виступають рушійною силою, завдяки якій актуалізується питання необхідності оновлення, розбудови техніко-технологічних баз та їх ресурсного,

матеріально-технічного забезпечення на новому техніко-технологічному рівні розвитку економічних систем і таким чином на ознаки інноваційного підходу до інвестицій. Так, приведена в численних наукових дослідженнях еволюція економічного, суспільного розвитку проходить шість етапів та 4 рівні промислових революцій, що характеризуються глобальними змінами основних фондів, промислових потужностей та їх техніко-технологічного рівня у зв'язку з розвитком, впровадженням в економічну сферу здобутків, винаходів, науково-технічного прогресу та зміни технологій. На кожному етапі, процеси переходу на новий рівень техніко-технологічного розвитку актуалізували інвестиційні процеси та потребували зростання як обсягів, так і сфер

спрямування інвестицій, а отже супроводжувалися етапами значної інвестиційної активності, результатом якої ставало зростання та примноження доходу і прибутку на інвестований капітал. Таким чином, формувалася теоретико-концептуальна та історично-еволюційна єдність понять інвестицій та інновацій, як основних економічних зрушень та розвитку загалом. В сучасному світі вже давно немає сенсу вкладати кошти, інвестувати в черговий завод чи підприємство, якщо подібна продукція вже представлена на ринку в достатніх обсягах (Drucker, 2000). Інвестиції в сучасному світі мають сенс та спрямовуються на впровадження, створення нового виробництва, нового продукту, нової послуги, технологій, чи загалом формування нової галузі, виду економічної діяльності чи нового ринку. Проте, саме інновації, новизна виступають передумовою майбутньої ринкової ефективності та прибутковості. Поняття інвестицій пов'язують з поняттям «інвестиційної діяльності» яка розглядається як діалектична єдність спрямування капіталу в формування матеріальних та нематеріальних основ, засобів виробництва, отримання відповідного прибутку на основі дії механізмів інвестиційного ринку, що формує та врівноважує інвестиційні відносини між всіма учасниками, суб'єктами інвестиційних процесів.

Розглядаючи сутність та концептуальні засади інновацій, зазначимо, що сам термін «інновація» завдячує своєю появою видатному вченому Йозефу Шумпетеру (2011), який узагальнюючи праці, думки та концептуальні бачення своїх численних попередників визначив термін «інновація» та сформулював таку категорію як «інновація» (від англ. слова *innovation*), визначивши її як нову комбінацію отримання нової якості основних виробничих засобів, яка може бути отриманою за рахунок покращень роботи наявного обладнання чи заміни застарілих фондів на нове обладнання та нові системи організації виробництва,

визначивши інновацію «як нову функцію виробництва». Йозеф Шумпетер (2011) вніс фундаментальний внесок в формування концептуально-методологічних засад інноваційного розвитку, дослідивши та виявивши як економічну природу інновацій так і взаємозв'язок науки, техніко-технологічних відкриттів із розвитком продуктивних сил та економічних процесів.

У інших дослідженнях інновації представлені як певна зміна функцій, продукту чи технології (Romer, 1990). При цьому зі зміною функцій формуються нові комбінації матеріалів, обладнання, технологій, які забезпечують виробництво нових виробів, провадження нових процесів. Такі нові комбінації стосуються не лише сфер виробництва, але й змін в організації роботи, діяльності на ринку, впровадження нових форм організації роботи.

В дослідженнях науковців складовими системи інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємств виступають інвестиційне середовище, що є сукупністю факторів, які впливають на інвестиційну діяльність (Lorentzen, 2009). Інвестиційне середовище являє собою: сукупність впливів екзогенних та ендогенних факторів на інвестиційну активність, процеси інвестування; інвестиційний потенціал, що є наявністю фінансових та інших видів інвестиційних ресурсів, які можна спрямувати на інвестування в розвиток, який водночас, виступає сукупністю можливостей інвестиційного середовища до його реалізації з метою забезпечення стійкого розвитку; інвестиційний клімат, що є системою правових, економічних, суспільних відносин, які формують взаємодію в процесі інвестиційної діяльності. Інвестиційний клімат виступає системою нормативно-правових та економіко-соціальних відносин, що впливають на процеси відтворення капіталу та доцільність процесів інвестування.

**Висновки.** В статті досліджено концептуальні засади інвестиційного,

інноваційного забезпечення підприємств сфери інформаційних технологій.

Узагальнюючи зазначимо, що в наукових дослідженнях інвестиційне, інноваційне забезпечення підприємств визначається як пошук та виявлення джерел фінансування інноваційних проєктів, оптимізації структури інвестування, відбору, експертизи інноваційних проєктів, спрямування інвестиційних ресурсів на реалізацію інноваційних проєктів, контроль та

забезпечення ефективного використання інвестицій. Загалом, завдання інвестиційного забезпечення можна звести до формалізованого порядку дій: знаходження (пошуку) джерела фінансування та акумулювання фінансових ресурсів; відбору та оцінки проєктів щодо їх ефективності, прибутковості; вкладання, спрямування інвестицій в проєкт; забезпечення контролю ефективного використання ресурсів.

### Література:

1. Гукевич, С. О. (2021). Інвестиційна пріоритетність галузей економіки: монографія. Харків : Діса Плюс. 208 с.
2. Микитюк, П. П. (2009). Аналіз інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств: монографія. Тернопіль: Терно-граф. 304 с.
3. Lundvall, B. A. (2007). National Innovation Systems – Analytical Concept and Development Tool. *Industry and Innovation*. Vol. 14. P. 95-119.
4. Гриньова, В.М., & Козирева, О.В. (2006). Соціально-економічні проблеми інноваційного розвитку підприємств: монографія. Х.: НЖЕК. 192 с.
5. Музиченко, Т. О. (2014). Інвестиції та інвестиційна діяльність: понятійний апарат. *Сталій розвиток економіки*. № 3. С. 161–167.
6. Борщ, Л. М. (2008). Інновації і інвестиції в реальному секторі економіки: перспективи розвитку. *Економіка ринкових відносин*. № 22. С. 44-52.
7. Махмудов, О. Г., Найдъонов, В.С., & Мотиченко, Ю.С. (1999). Економіка України: проблеми на шляху перетворень: монографія. Донецьк: Кассіопея. 161 с.
8. Микитюк, П. П. (2014). *Інноваційний механізм управління суб'єктами господарювання: монографія*. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ. 450 с.
9. Цадо, Г.В. (2011). Сутність та значення інноваційно-інвестиційних процесів в системі регіонального розвитку. *Інноваційна економіка*. №1. С. 154-160.
10. Freeman, C. (1995). The National System of Innovation in Historical Perspective. *Cambridge Journal of Economics*, Vol. 19. №. 1. pp. 55-60.
11. Cooper, R. (2003). Management von Innovationen: Mit neuen Produkten zur Marktführerschaft. Veröffentlichung des ZfU. International Business School, CH-Thalwil. 243 p.
12. Drucker, P. (2000). The discipline of innovation. Harvard Business School Publishing. Product Number 3480. 294 p.
13. Шумпетер, Й. А. (2011). Теорія економічного розвитку: дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу. Київ: Києво-Могилянська Академія. 244 с.
14. Romer, P. M. (1990). Endogenous Technological Change. *Journal of Political Economy*. Vol. 98. № 5. P. 71-102.
15. Lorentzen, J. (2009). Learning by firms: The Black Box of South Africa's Innovation System. *Science and Public Policy*. Vol. 36. № 1. P. 33-45.
16. Litvin, N., Grabar, N., Tymofeev, S., Harasym, P., & Myshchysyn, O. (2021). ASSESSMENT OF THE LEVEL OF ECONOMIC SECURITY OF INNOVATIVELY ACTIVE ENTERPRISES AS THE BASIS OF THE MANAGEMENT PROCESS WITHIN THE FINANCIAL AND LEGAL FIELD. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 4(39), 209–215. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v4i39.241310>
17. Mihus, I. & Gupta, S. G. (2023). The main trends of the development of the digital economy in the EU countries. *The development of innovations and financial technology in the digital economy: monograph*. Editor-in-Chief. M. Denysenko. Scientific Center of Innovative Researches OU, 230 p., pp. 23-41. DOI: <https://doi.org/10.36690/DIFTDE-2023-23-41>
18. Mihus, I. & Gupta, S. G. (2023). Exploring the Foundations of the Digital Economy: an In-Depth Overview. Business model innovation in the digital economy. Scientific Center of Innovative Researches OU, 208 p., pp. 23-41. DOI: <https://doi.org/10.36690/BM-ID-EU-6-37>